

HAR DU VALGT RIKTIG BACHELORPROGRAM?

Av rådgiver Harald Åge Sæthre

Denne artikkelen gir et bilde på dine medstudenters valg, kapasiteten på ulike fag og en antydning om situasjonen i arbeidsmarkedet. At du er tatt opp til et bachelorprogram betyr ikke at du er låst til dette programmet. Du har full anledning til å søke deg over til et annet program. Dessuten gir artikkelen deg noen tips om hvordan du kan posisjonere deg for arbeidsmarkedet.

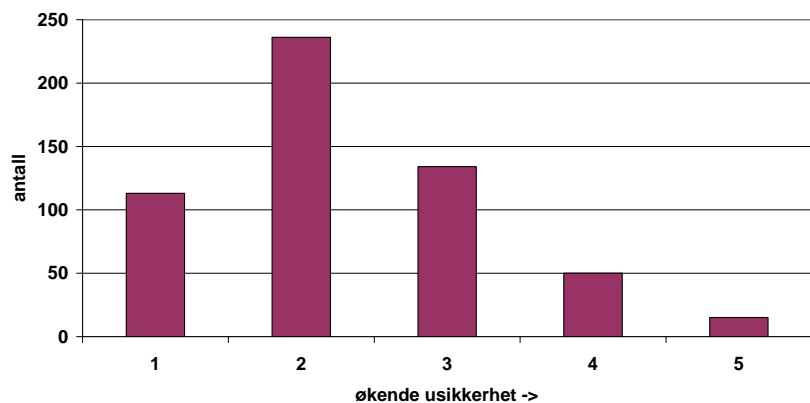
Under oppmøte 9. til 11. august deltok 552 av dere nye realfagsstudenter i en undersøkelse om blant annet studiemål. 76 % av dere planlegger en mastergrad ved UiB, men det er svært få som er helt sikker på om de har valgt riktig bachelorprogram. Figuren nedenfor viser hvordan dere fordeler dere med 1 som helt sikker og 5 som svært usikker.

Mange er usikre

Riktignok er de fleste ganske sikker, men det er altså vanlig, og helt lovlig å være usikker på valget. Bruk derfor uke 42 til å sette deg inn i alle mulighetene som finnes ved fakultetet. De fleste vil nok finne ut at de er havnet på rett hylle, men de av dere som endrer mening kan søke om overgang til et annet bachelorprogram innen fristen 1.november. Som

dere vil se er noen program mer populære enn andre, slik at vi ikke kan garantere plass. Men fakultetet strekker seg så langt som mulig for at du skal kunne fullføre på det programmet som du ønsker. Fortrinnsvis håper vi det blir et program hvor du i størst mulig grad kan følge dine interesser og ditt talent.

Hvor sikker på valg av program?

Kriterier for valg av bachelorprogram

- Er du interessert i faget?
- Har du de faglige forutsetningene?
- Hva kan fagmiljøene tilby deg av undervisning og oppfølging?
- Får du plass på mastergraden?
- Hvilke jobber vil du kunne få med utdanningen?

Utgangspunktet må være interesse!

Det har du hørt før, og jeg skal ikke si mer enn at *det er helt rett!*

Faglige forutsetninger

Realfagene fungerer som et sett med byggeklosser. Det blir vaklevene greier dersom du ikke har sikret et solid fundament. For de fleste fagene er derfor eksempelvis matematikk nødvendig, i noen fag mer enn i andre. Det er derfor ikke tilfeldig hvilke ”anbefalte forkunnskaper”, eller ”ønskelige forutsetninger” som anbefales for et bachelorprogram.

Oppfølging

Hvor god oppfølging du vil få i studiet vil i stor grad avhenge av hvor mange medstudenter som har valgt samme fagretning. Dette gjelder både de du startet samtidig med og de som ligger foran deg i løypen.

Mastergraden

Det er et eget opptak til mastergraden. Tradisjonelt har de fleste realister valgt å fullføre med en mastergrad (hovedfag) dersom de først fullfører en bachelor (cand.mag.). Trolig vil denne trenden fortsette. I arbeidsmarkedet ser vi at ledigheten synker med lengden på utdanningen. For noen jobber er det mer et spørsmål om man har en mastergrad enn hvilken mastergrad man har! Derfor kan det være lurt å stille seg i de noe kortere køene.

Hva velger dine medstudenter

Tabellen nedenfor viser hvilke mastergrader nye studenter planlegger høsten 2004. Som dere ser er det en relativt jevn fordeling, men det er noen fag som er spesielt ”populære” og andre som dere som nye studenter ikke har kjent til i det hele tatt.

<i>Master</i>	<i>Antall</i>	<i>Andel</i>	<i>Master</i>	<i>Antall</i>	<i>Andel</i>
Biologi	57	10 %	Petroleumsteknologi	31	6 %
Marinbiologi	44	8 %	Prosessteknologi	11	2 %
Ernæring	2	0 %	Matematikk	23	4 %
Fiskehelse	6	1 %	Statistikk	12	2 %
Molekylærbiologi	38	7 %	Informatikk	61	11 %
Kjemi	23	4 %	IKT	1	0 %
Farmasi	6	1 %	Realfagsdidaktikk	1	0 %
Master of waterstudies	2	0 %	Annen master ved UiB	11	2 %
Geovitenskap	13	2 %	Skal ikke ta master	38	7 %
Geofysikk	29	5 %	Vet ikke	94	17 %
Fysikk	49	9 %	Totalt	552	100 %

Det er lurt å ta høyere utdanning

Du har sikkert hørt og lest om den store veksten i arbeidsledighet blant høyere utdannede.

Dette kommer av at ledigheten blant høyere utdannede var så lav i utgangspunktet at selv små økninger i tallene har gitt en høy prosentvis vekst. De faktiske tallene viser imidlertid at det fortsatt er de uten og med lite utdanning som utgjør det store antallet ledige. Skal du sikre deg i arbeidsmarkedet tar du høyere utdanning og gjerne med en mastergrad.

... og det er ekstra lurt å lese realfag

I oppslagene om ledigheten blant høyere utdannede blir det ofte lagt til at veksten i ledigheten innen naturvitenskapelige yrker er størst. Dette kommer av at dotcom boblen som sprakk i veldig stor grad har preget ledighetsbildet. Men oppsigelsene i IT-sektoren rammet først og fremst dem uten utdanning, eller med korte utdanninger. De som hadde valgt å fullføre en helhetlig utdanning ble i mindre grad rammet, og har lettere funnet seg nye stillinger.

... men du bør planlegge bevisst

Når arbeidsledigheten stiger vil også høyere utdannede realister kunne bli rammet. Derfor er det lurt å tenke på fremtidig jobb så tidlig som mulig. Husk at nettverk, erfaring og personlige egenskaper kommer til å telle mer når stadig flere søkere har de faglige minimumskravene. Derfor er det viktig å finne de riktige aktivitetene ved siden av studiene om dette gjelder lønnet, eller frivillig arbeid.

... selv om sikkerhetsnettet er solid

Uansett vet vi at avgangen blant realfaglærere i norsk skole kommer til å bli svært stor om 5 til 10 år. Kanskje vil det bli rift om slike lærerjobber i de store byene, men på nasjonalt plan vil det ganske sikkert bli problemer med å dekke behovet. Spesielt gjelder dette for fagene fysikk og matematikk.

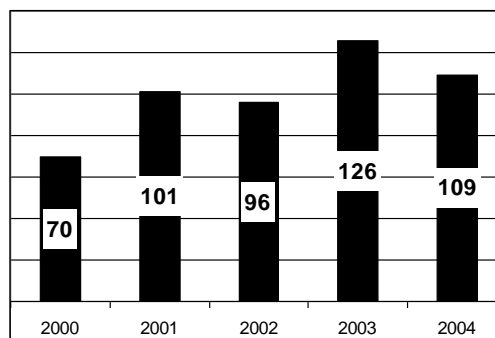
Vi pleier å skissere fire hovedkategorier av karriereveier:

- **Forskning** er et spennende arbeidsområde. Dersom du har lyst til å jobbe med forskning må du sørge for å fordype deg mest mulig i det fagområdet du ønsker å forske i. Dette innebærer også å ta de støttefagene fagmiljøet anbefaler. Husk at det er karakterkrav ved opptak til mastergrad og at karakterene er viktig ved opptak til doktorgrad.
- **Offentlig forvaltning** er en reell arbeidsmulighet, men sikter du mot slike arbeidsoppgaver bør studiet ditt også inneholde fag som: administrasjon og organisasjon, jus, økonomi, miljø og ressursforvaltning o.l.
- **Skolen** er en viktig arbeidsplass. Hvis skolen er aktuell for deg bør du velge emnesammensetninger som gir «undervisningskompetanse» i den videregående skole. Se eget informasjonsmøte om lærerutdanning.
- **Privat næringsliv** har siden midten av 70-tallet ansatt stadig flere realister. Større selskaper har egne utviklingsavdelinger som har tatt imot både kandidater med hovedfag og doktorgrad. Andre kandidater har fått arbeid av mer administrativ karakter og en del arbeider også med salg.

Det er i mange tilfeller lurt å legge opp et studium som gjør deg spesiell - ta et semester i utlandet, velg fagkombinasjoner som ikke alle andre har og engasjer deg i studentmiljøet sosialt/politisk /idrett.

BIOLOGI

Innbefatter masterprogrammene
biologi
marinbiologi
fiskeribiologi og forvaltning
havbruk
profesjonsstudiet i fiskehelse
ernæring

Figuren over viser utviklingen i antallet nye studenter som har villet studere biologi fra 2000 til 2004. Mens det nå i 2004 er 109 som planlegger biologi var det i 2000; 70. Lukking av bachelorprogrammene i biologi og havbruk viste også at dette er svært populære studier, og dette vil nok bli blant de programmene det kan bli vanskelig å få plass på dersom du ønsker å søke overgang. Du som vil fullføre en bachelorgrad og evt. tar sikte på en mastergrad bør ha følgende i bakhodet:

- Biologi er nok det realfaget hvor det er viktigst å være bevisst og planlegge tidligst mulig for jobben etter utdanningen. Dette kommer av at det er relativt mange biologer foran og sammen med deg i løypen. Også de øvrige universitetene og en del høyskoler utdanner et stort antall biologer. Jeg regner med at du kjenner prinsippet om tilbud og etterspørsel.
- For få studenter kombinerer biologi med dybdekunnskaper i kjemi/molekylærbiologi. Det er derfor større etterspørsel enn tilgang på denne typen av kandidater. Finn ut mer om fagtilbudet ved Kjemisk institutt, Molekylærbiologisk institutt og Nasjonalt institutt for ernærings- og sjømatforskning.
- Det er også for få (nesten ingen) som kombinerer biologi med dybde i matematikk /statistikk. Dersom du får til matematikken bør du sterkt overveie å lese flere emner.
- Vær klar over at mange av dem som har lest biologi de siste årene har innrettet utdanningen mot arbeid i miljøforvaltningen ved å kombinere utdanningen i økologi med fag som administrasjon, juss og lignende. Vi vet at markedet for denne typen kandidater lett blir mettet.
- Er du motivert ut i fra miljøvern vil det også være aktuelt med utdanningen i kjemi og geologi.
- Er skolen en aktuell arbeidsplass for deg, bør du tenke årsheter i studiet. Det er lurt å skaffe seg undervisningskompetanse for naturfag i første klasse i den videregående skole. Her inngår noen vekttall med fysikk og kjemi i tillegg til biologi.
-

Tips! Vær bevisst hvilke fag du kombinerer biologien med, og hva du gjør ved siden av studiene! Dersom andre fagretninger kan være aktuelle bør du bruke uke 42 til å bli kjent med mulighetene.

Her fulgte det en tilsvarende tekst for andre fagretninger ved fakultetet.

DET BESTE JOBBTIPSET!

Vær spesielt observant på lektorutdanningene i realfag. Det har i mange år vært påfallende hvor få nye realister som planlegger for en karriere i undervisning. Samtidig pensjoneres stadig flere lærere, slik at det om få år vil bli et problem å skaffe kompetente lærerkrefter, spesielt i distriktene.

Fagvalg generelt

De fleste bachelorprogram har lagt inn mange valgfag i studieplanene. Her står du fritt til å velge. Det store mangfoldet av forskningsmiljøer ved fakultetet kan tilby et bredt utvalg av moduler. Selv om det er bestemte krav i bachelorgraden står du altså ganske fritt til å velge inn andre fag etter interesse og talent. Muligheten til å kombinere egen utdanning er ganske unik for studenter ved et fakultet som vårt. Velger du solide basisfag i starten har du gode muligheter til å endre mening underveis. Men søk likevel for din egen del å ha en retning og et mål med utdanningen, om dette er et fag eller et yrke.

Personlige egenskaper

Du må ikke glemme at du gjennom 3-5 års studium har mange muligheter til å utvikle dine personlige egenskaper. Ofte er det disse egenskapene som blir avgjørende for om du får jobben eller ikke. Tenk over det; Hva tror du arbeidsgivere vil sette mest pris på?

Det de sier til oss er at de trenger personer som har evne til samarbeid, evne til å arbeide selvstendig og ta egne beslutninger, evne til å kommunisere skriftlig og muntlig osv. Trening på slike ferdigheter er i noen tilfeller lagt inn i selve utdanningen. Tenk derfor over at det å arbeide sammen med medstudenter i prosjekt eller kollokvium er en mulighet til å trene dine evner til samarbeid. Vi får ikke alltid de enkleste mennesker å arbeide sammen med i slike grupper, noe du også må regne med vil skje i arbeidslivet.

Derfor bør du se på alle semesteroppgaver, presentasjoner, prosjektoppgaver og lignende, som en mulighet til å utvikle deg. Dette koster mye innsats, men for din egen del bør du heller be om flere slike utfordringer enn færre.

Tenk også over alle de ferdighetene du kan trene ved å være aktiv i organisasjonsarbeid eller studentpolitikk.

Kontakter – Nettverk

La oss slå en ting fast med en gang; Verden er ikke rettferdig! Det er ikke slik at alle stillinger blir lyst ut og at søkerne til stillinger blir rangert etter fullstendig objektive kriterier. Det nærmeste vi kommer noe slikt er vitenskapelige stillinger. De fleste arbeidsgivere har det travelt i ansettelsesprosessen og føler behov for å vite noe om den personen som ansettes. Derfor teller det så mye å ha fått en fot innenfor gjennom en sommerjobb, hospitantstilling, utveksling eller mindre engasjementer. Det nest beste er å ha referanser fra tilsvarende arbeidsplasser. Arbeid derfor målrettet for å få deg slike jobber på relevante arbeidsplasser mens du studerer. Hva bør du satse på som sommerjobb - kassen i butikken, eller en jobb som laboratorieassistent?

Sluttkommentar

Husk at interesse er det beste utgangspunktet for gode resultater, og at arbeidsmarkedet kan endre seg mye på 3-5 år. En tid på fakultetet kan også være et mål i seg selv mhp personlig utvikling! Delta aktivt faglig og sosialt, så får du det beste utbyttet.

***Tips!** Stå på! Du studerer nå ved et lærested med mange muligheter til å gjøre det du vil! Vi føler oss trygg på at du med riktig egeninnsats vil få en utdannelse du vil kunne bruke og være stolt av!*